

አብ ንእስነቶም ዕውታት ካብ ዝበሃሉ ሰብ ቢዝነስ ዝኾነ መንእሰይ ፀጉ ብርሃነ፤ ካብ ተሞኩርኡ ምእንታን ምንእሰይ ክንመሃር ከመይ ናብ ቢዝነስ ከም ዝኣተወን ሓፊሻዊ ጉዕዝኡን ሓዚ ዘለዎ ኩነታትን ኣዋጊዑ ኣሎ። ሰናይ ንባብ!!

እም ንባዕልኻ ብምልላይ ዝተወለድካሉን መዕበየኻን ብምሕባር ዶ ክንጅምር?

ፀጉ ብርሃነ:- ከም ዝፍለጥ እቲ ሸም ንግዲ ትካለይ ብሸመይ ፀጉ ብርሃነ ትሬዲንግ ዝብል ብምዃኑ ብውሕዱ ብሸም ብዙሕ ሰብ ይፈልጠኒ እዩ። እቲ ውልደተይን መዕበየይን ዝምልከት፤ ዝተወለድኩሉ ኣብ ምጉላት እዩ። ካብ ብቐልዓይ ግን ኣብ ዓድግራት እዩ ዓብዮ። ከም መብዛሕትኡ ሰብ ብቐልዓይ ናብ ትምህርቲ ኣትዮ ይመሃር ነይረ። ኣብ ሞንጎ ኣቋሪፀ ናብ ኣስመራ፣ ብኡ ናብ ባዕፅ ከይደ፤ ያው ዓድግራት ናብ ኣስመራ ቅርብ ስለ ዝበለ ግዲእዩስ ናብኡ ኢና ንኹድ ነይርና። ኣብ ዓድግራት እነሃለኹውን ጉኒ ጎኒ ትምህርቲይ ሓደ ሓደ ናይ ጋራዝ ስራሕቲ ይሰርሕ ነይር እዩ።

ከመይ ኢልካ ናብ ቢዝነስ ኣቲኻ?

ካብ ኣስመራ ዝመጻእኹ (ተፈናቐል ኮይነ) ብ1994 ዓ/ም እዩ። ኣብ ኣስመራ እንደሃለኹ ዎርክ ሾፕ (ጋራዝ) ነይርኑ ምስ ሓደ ኤርትራዊ ሺር ኮይነ፤ ድንኳን እውን ነይሩ። ኣብቲ ጋራዝ 35 ዝኾኑ ስራሕተኛታት ነይርዎን። እቲ ድንኳን ናይ ሻዕብያ ኩነታት ኣፅጋሚ ምስ ምንግሩ ኣቐዱሙ ተዓዕዮ ነይሩ እዩ። ንዓደይ ከመፅእ ዓብዮ ህረፍ ስለ ዝነበረኒ ንምምጻእ ዕድል ምስ ረኽብኩ ኩሉ ሓዲገዮ ጥራይ ኢደይ ናብ ዓደይ መጻእ። ጥራይ ኢደይ መጻእ ኣብ ዓድግራት ቤተሰብ ተቐቢሎምን። ካብ ባዶ ተስኤ ቦታ ዝነበረትኒ ሞያ ምስ ካሊእ ሰብ ተሻሪኽ ብረታ ብረት ጀመረ። ዓራት፣ ማዕዖ፣ ሰፋ ወዘተ ንሰርሕ ነይርና። ኣብ ከይዲ ንበይነይ ፈልዮ ይሰርሕ ነይር እትወሰነ ፅቡቕ ምስ ከድኩ፤ ኣብ ሞንጎ ኣካይዳ ግዲ ዘይከኣልኩሉ ከሲረ ዓፅዮ።

ብ1996 ዓ/ም ናብ መቐለ መጻእ። ኣብ መቐለ ብዙሕ ተፀጊመ ነይረ። ኣብ ቤተ ክርስቲያን፣ ኣብ መንገዲ ዝሓደርኩሉ መዓልቲታት ነይሩ። ናይ ገንዘብ ምጥራይን ዘይምጥራይን ዘይኮነስ ምግብ ዝምገቦ እውን ዝሰኣንኩሉ ፀገም ኣጋጢሙኑ ነይሩ። እዚ ፀገማት እዚ ከመይ ኢሉ ከም ዝተፈትሐ እንድዲ ማለት ናይ እግዚአብሄር ሓገዝ እዩ ዝኾነ፤ ክፍታሕ እዩ ዝብል ጠንካራ እምነት ነይሩ። ፅዒረ ድማ ናብ ስራሕ ኣትዮ መጀመርታ ቦታ ሞያይ ተቐሻጊ፤ ቀጻሊ ኮንትራት እናወሰድኩ ብረታ ብረት ምስራሕ ጀመረ። ምስ ሰብ ተሻሪኽ ይሰርሕ ነይረ። ኣብ መቐለ ዩኒቨርስቲ ሓደ ፅቡቕ ስራሕ ስራሕና ብኡ ነይረ ናብ ናይ በይነይ ኣትዮ። ዝተፈላለዩ ናይ ቡለኩየት ማሸናት፣ ናይ ጣውላ ዕንጨይቲ...ከምኡ ከምኡ እናገበርኩ ገንዘብ ኣዋህሊለ ናብ ጨረታታት ምጭራት ኣትዮ።

ናብ ንግዲ ማለት ድዩ?

እወ! እቲ ሞያ ዝሰርሐሉ ዝነበርኩ ብጣዕሚ እዩ ዝፈትዎ ነይረ፤ ናይ ኣጋጣሚ ኮይኑ ግን ናብ ንግዲ ኣትዮ ኣብ ህንፃ መሳርሒ መቅራብ ተሰማሪወ። ኣብኡ እንዳሰራሕኹ ፀኒሐ ብ2001 ዓ.ም ናብ ኣዲስ ኣበባ ኣትዮ። ኣብ ኣዲስ ኣበባ ናይ ቋንቋ ኣምሓርኛ ፀገም ገጢሙኒ ንምስራሕ ተሸጊረ ነይረ፤ መስተርጓሚ ተጠቐመ ዝሰራሕኹሉ እዋናት ነይሩ።

ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኹ እንታይ ትሰርሕ ነይርካ?

ኣዲስ ኣበባ ብ2001 ዓ.ም ምስ ኣተኹ ናብ ዱባይ ከይደ ስፔር ፓርት ከምፅእ እዩ ፈቲነዮ ነይረ፤ ግን ንሱ ብቲ ሸው ዘዋፅእ መሲሉ ስለ ዘይተረኣየኒ ገዲፈዮ ናብ ደቡብ ስዳን ከይደ። ኣብ ደቡብ ስዳን ሓደ ሓደ ስራሕቲ ለሚረ ነይረ ግን ብዙሕ ኣይመቐወኒን ሓሚመ። ጥዕናይ ይሕሸኒ ኢለ ገዲፈዮ ተመለሰ።

ካብኡ ቐጻሊ ናብ ቻይና እዩ ከይደ። ቻይና ምስ ከድኩ መጀመርታ ብዓቕመይ ድቕቕ ዝበለ ኣቐሑት ምምጻእ ጀመረ። ከምኡ እንዳበልኩ ቀስ ብቐሰ ናብ መኪና ኣትዮ። መኪናናብ ምምጻእ ኣትዮ እውን መጀመርታ ሓንቲ መኪና፣ ቀጻሊ ክልተ መኪናና፣ ቀጻሊ ብዝሕ ዝብል ...ከምኡ ከምኡ እንዳበልኩ ከመቲ ሓዚ ዘለኹዎ ብሚድያውን እነፋልጦ እቲ ትካል ዓብዮ ካብ ፀጉ ብርሃነ ገ/ሄር ዝብል ናይ ብሕተይ ዝነበረ ናብ ፀጉ ብርሃነ ትሬዲንግ ዝብል ፒ ኤል ሲ ተቐይሩ መኻይን ብበዝሒ የምፅእ ኣለኹ።

ሓዚ ኣብ ምንታይ ኣብ ምንታይ ዘፈር ኢኻ ትንቀሳቐስ ዘለኻ?

ከመቲ ዝፍለጥ ብበዝሒ መኻይን ገልባጭ፣ ማሸናት ኢና ነምፅእ። ኣብቲ ትካል ሺር እዩ ዘለኒ እምበር ሓላፍነት የብለይን። ብርግፅ ይከታተሎ እዩ ግን ብስራሕ መካየዲ እዩ ዝምራሕ። ከም በዓል ሺርን ብቐረባ ዝከታተልን ግን እቶም ስራሕቲ እቶም ዝገለፅኩዎም

ከምዘለዉ ኮይኖም ኣብ ጨረታታት ንኣብነት ናይ ኣስፋልት ሬንጅ እውን ነምዕእ ኢና። እዚ ናይ ምምፀኣይነት ስራሕ ንዓይ ብዙሕ ዕግበት ኣይህበኒን፤ ምልክቲ ክኸውን ኣለዎ ስርሐይ ኢላ እየ ዝምነን ዝህቅንን።

ኣብ ትካልካ ንክንደይ ሰባት ዕድል ስራሕ ፈጠርካ ኣለኻ?

ሓደ 80 (ሰማንያ) ዝኾኑ ስራሕተኛታት ኣለው ጠቕላላ ኣብ ፀጉ ብርሃነ ትሬዲንግ።

እዚ ሃፍቲ ምስ ኣሞህለልካ (ምስ ኣጥረኻ) ኣብ ትግራይ እንታይ ስራሕኻ?

ኣብ ትግራይ ቅድሚ ሓዚ ዝሰራሕኩም ናይ ኢንቨስትመንት ነገር የለን። እቲ ንግዲ ከም ኩሉ ንዚ ወዲሃገር ዝግበር ንትግራይ ኮነ ንትግራዊይ የቕርብ። ኢንቨስት ዘይገበርኩሉ ምክንያት እቲ ዓቕሚ ገና ስለ ዝኾነ ይመስለኒ። እምበር ኣብ ትግራይ ናይ ምስራሕ ድሌተይ መጠን የብሉን። ኣብ ድጋፋት ግን ኣስተዋዕኦ ይገብር እየ።

ኣብቲ ድጋፍ (ምግባረ ሰናይ ስራሕ) ዝበልካዮ ክሳብ ሓዚ እንታይ ገይርካ ኣለኻ? ንወልዎሎ ክለብ ከም ዝሓገዝካ ብሚድያ ይዘረብ ነይር እሞ ስለ ንሳ እውን ካልኣት ኣብ ባህሊ፣ ቋንቋ፣ ሰብ ምሕጋዝ ወዘተ ሓገዛት እንተጀሚርካ እንተገለፅካዮ?

እወ! ኣብ ዓድግራት ንወልዎሎ ክለብ (ሓዚ ኣብ ፅቡቕ ብርኪ ዝርከብ ክለብ) ናብ 1.4 ሚልዮን (ሓደ ሚልዮንን ኣርባዕተ ሚኢቲ ሽሕን) ዝዋገኡ ዘባባይ ኣብተቡስ ዓዲገ ኣረኪቦዮም እየ። ማልያ ይኹን ኩሉ ሙሉእ ስፖርታዊ ዕጥቂ እውን ማለት እየ። ብቐዳማይ እውን ናብ ፕሪመርሊግ ምስ ሓለፉ ሽልማት ኢላ 100 ሽሕ (ሚኢቲ ሽሕ) ናብ ሒሳብም ኣታዊ ገይረሎም እየ።

ሓደ ሰላሳ ዝኾኑ ቆልዑ (ፅጉማት ዝኾኑ) ድማ ተረኪቢ ሙሉእ ክዳኖም፣ ምግባም፣ ንትምህርቲ ዘድልዮም ኩሉ ኣማሊኦ ኪኢላ እናምህርክዎም እየ። ናብ 2000 (ክልተ ሽሕ) ዝኾኑ ተማሃር ድማ በቢ ዓመቱ ዘድሊ ናይ ትምህርቲ ናውቲ የማልእሎም እየ። 300 (ሰለስተ ሚኢቲ ዝኾኑ ኣረጋውያን እውን ተኸፊልነናንብላዕ፣ ወለድና ነኩብር ብዝብል ዝተወሰነ ይሕግዝ እየ። ንቐፃሊ እዘም ኣረጋውያን ዝጥወርሉ ነገር ክሰርሕ ይሓሰብ እየ፤ ትካል ነገር ክጣይሽ ማለተይ እየ።

እቲ ዋናን ንዓድና እውን ዓብዪ መፍትሒ ፀገምን ግን እቲ ዕሸላት ምምሃር ስለ ዝኾነ ኣብኡ ብፍላይ ክሳብ 10ይ ዝበፀሑን ልቢ ዝገብሩን ብዝተዋደደ መንገዲ ምሕጋዝ ክቐፅሎ እየ። ንምንታይ እንተይልካ ሰብ ምስ ዓብዪ ዝድላዩ ክሰርሕ ብቐፅልኡ ክምሃር ኣለዎ፤ እዙይ ግዴታ እየ። ኣነ ድማ ብታ ዘላትኒ ዓቕሚ ዝኸኣልኩዎ ኣብዚ ጉዳይ ክሕግዝ እየ።

ናብቲ ትካል ብዝመፅእ ናይ ስፖንሰርን ሓገዛትን ብሰፊሑ ንሳተፍ ኢና። መፃሕፊቲ ንምሕታም ይኹን፣ ንሕክምና ይኹን፣ ንውድብ መጠናኸሪ ወዘተ ወዘተ ዝኸኣልክዎ እናሓገዝኩ እየ። ኣብ ዝግበሩ ናይ ልምዓት ወፊያታት እውን ግቡእና ስለ ዝኾነ ከም ኩሉ በዓል ሃፊቲ ዝገብር ይሳተፍን የወፊን እየ ብታ ዓቕመይ ዝፈቐደታ። ኣብ ስፖርት ንናይ ኢትዮጵያ ሃገራዊ ክለብ ሓዊሱ ንሕግዝ ኢና።

ኣብ ቀረባ እዋናት ኣብቲ ቢዝነስካ ዘጋጠመ ዓንቀፍቀፋት (ብሚድያ ከም ዝሰማዕናዮ ወይ ዘምቡብናዮ)፣ ዝተሓላለኹ ናይ ክስታት ከም ዘሎ እየ። እቲ ኩነታት እንታይ እየ? ንምንታይ እየ ክፍታሕ ዘይተኸለለ?

እቲ ጉዳይ እንታይ እየ መሲሉካ፤ ኣነ ናይ ቤተሰብ ክርክር ኣጋጢሙኒ፤ ንሱ ፀገም የብሉን ብሕጊ ዝተወሰነ ይግበር። እቲ ዋና ፀገም ዝኾነ ግን እቲ ናይ ነሃተይ ናይ ቤተሰብ ክርክር ናብ ፀጉ ብርሃነ ትሬዲንግ ዝበሃል ካሊኦ ናይ በዓሉ ሕጋዊ ሰውነት ዘለዎ ትካል ከይዱ ጣጣ ይፈጥር ኣሎ። ኣነ ዘለኒ ንብረት ክእገድ ይኸእል ይኸውን ክሳብ ፍርዲ ዝወሃብ፤ ኣብቲ ትካል ዘለኒ ብፅሒት (ሼር) እውን ናብ ካሊኦ ከይመሓላለፍ ክእገድ ይኸእል እቲ ሕጊ ከምኡ እየ ዝብል። ዝግበር ዘሎ ነገር ግን ናብቲ ትካል PLC እናዘለሉ ንብረት እንዳማቶም ይእግዱ ኣለዉ፤ ብዓብዪን ርኡይን ናይ ሕጊ ጥሕሰት። ዓርሱ ዝኸኣለ PLC፣ ሕጋዊ ሰውነት ትካል ዝዳደጎም ንብረታት ገሊኦም ድማ ናብ ሰብ ዋና ዘማሓለፎም ብሽም ኣቶም ዝዳደግዎም ትካላት ዘለዉ ንብረታት (ብናይ እኒ ማረት ሓዊሱ ዘለው ንብረታት) ካብ ሕጊ ወፃኢ ብዝኾነ መንገዲ ይእግደምን ኣብታ ሰራሕና ክንዓብየላ ዝጀመር ናዓድና ተፅዕኖ ይፈጥረልናን ካብ ዓድና ክነወፅእ የገድደናን ኣሎ። ገለ ዳያኑ እዚ ጉዳይ ኣትሪርም ይቐፅሉሉ ኣለዉ።

ንዓይ ዝውሰን ውሳኔ እንተሃልዮ ኣብቲ ነሃተይ ሼር ዝዓርፍ ነገር ክህሉ ኣግባብ እየ ኣነ ኣባል ኣብ ዘለኹሉ ካምፓኒ ከይድካ ንቲ ካምፓኒ ምንግልታዕ ግን ካብ ሕጊ ወፃኢ እየ። እዚ ከምዙይ ዝበለ ናይ ሕጊ ግድፈታት ብጣሚ ተስፋ ዘቐረፀካ እየ። ዓድኻ ክትፀልእ ዘገድድ እየ። ጠሪቕኻ ድማ ዝሰምዐካ ዘየለ ምኽኒ ዝገደደደ ተስፋ የቐርፅ። እዚ ስርዓት እዙይ ናይ ማንም ኣይኮነን፤ ኣጋጣሚ ኮይኑ ኣብ ወንበር ናይ ዘሎ ኣይኮነን፤ ናይ ህዝቢ እየ። ኩሉ ዋጋ ከፊሉ እየ ኣምፂእዎ። ኣነ ብወገነይ እዚ ስርዓት እዙይ ናይ ህዝቢ ስለ ዝኾነ ህዝባዊ እየ ኢላ ተሓማሚን እየ ዝሰርሕ ነይረ። ጥራሕ ሕጊ ተኸቲለ ይሰራሕ እምበር ዝመፀኒ የለን ይብል ነይረ።

ሐዘ ሐዘ ግን ቁሩብ ውሽጠይ እንዳተጠራጠረን እንዳተቆየን ይኸይድ አሎ። ንምንታይስ ተገይሩ ዘይፍለጥ፤ ንሓደ ሰብ ክበፅሖ እዩ ዘይትብሎ ተግባራት እዩ ዝፍፀሙ ዘሎ። ዘይበግሕናዮ የለን ዘይከድናዮ የለን ግን ሰማዒ ስኢና እቲ ትካል ገና ብዕሸሎ ክኸልፍዎ ፃዕሪ ዝገብሩ ኣካላት እንደሃለው ስቅ ኢልካ ይርእ አሎ። ስለዚ እቲ ናይ ፍትሒ ኩነታት ከምዚ እንተኾይኑ እንኳይ ዲ ሓዲሽ ፈሰስ (ኢንቨስት) ክትገብርስ እቲ ዘጥረኻዮ እኳ ሒዝኻዮ ዓዲ ክትለቅቅ ዘገድድ እዩ። ኣን ሐዘ ኣብ ውሽጢ ዓዲ ጥራይ ኣይኮነን ስራሕ ዘለኒ፤ ኣብ ወፃኢ ዓዲ እውን ኣብ ሰለስተ ሃገራት ስራሕ ኣለኒ እዩ። ስለዚ እቲ ናይ ዓዲ ኩነታት እንድሕር ደኣ ብኸምዚ ቀጺሉ ተገዲዶ ዓዲይ እንዳፈተኹ ግን ተደፊኦ ናብ ደገ ክኸድ እዩ ማለት እዩ። እታ ኣብ ደገ ዝሰራሕናዮ ጠርኒፍና ደኣ ናብ ዓዲ ክንኣቱ ይግባእ እምበር ማዕረ ኣብ ዓዲ ዝሰራሕኻዮ ንደገ ሒዝኻ ክትከድ ዘግብር ነገር ምህላው ስቅ ኣልካ ምርኣይስ ዓገብ እዩ፤ እዞም መራሕቲ ብውነ ክርእዎ ኣለዎም።

እዚ ጉዳይ ብዝምልከት ናብ ዝንልከቶም ኣካላት ከም ዘቐረብካ ኣብ ዘረባኻ ደጋጊምካ ትገልፅ ኣለኻ እም እቶም ዝምልከቶም ኣካላት እንታይ ዝብል መልሲ እዮም ዝህብኹም? እቶም ደያኑ ዋላ እቶም ዝምልከቶም ካልኦት ሰብ ስልጣናት?

እቶም ደያኑ ጠበቓታትኩም ኣይትእምኑ እዮም ዝብሉና። ብቲ ሕጊ እዩ ዝኸድ ዘሎ ማለቶም እዮም ይመስለኒ። እቲ ኣባይ ዝበፅሖ ዘሎ ነገር ግን ኣይኮነን ናይ ሕገ ሰብስብ ዝኸነ ምንባብ ዝኸእል እውን ኣንቢቡ ክርድኦ ዝኸእል ግልፂን ዘይተሻሻሎን ሕጊ እናተጠሓሰ እዩ በደል ዝበፅሖ ዘሎ።

ናብቶም ካለእ ዝምልከቶም መራሕቲ ናብ ቀዳማይ ሚንስተር ከይተረፈ ኣእቲና ኢና፤ ዝወሃበና መልሲ ክርእ እዩ ዝብል እዩ። እዙይ ከምዘይ እነሃለው ግን ካለእ ሰበባት እናፈጠረ ግምሩከን እቶትን ይኸሰና አሎ። ብዘይ ደረሰኝ መኪና ሸጥኩም ኢሎም ክሲ ኣቐሪቦም። እቲ ናይ ክሲ መጥርያ ድማ ንዓይ እዮም ኣምፂኦሙሉይ፤ ኣነ ኣብ ወፃኢ ዓዲ እዩ ነይረ፤ እቲ መኪና ብዘይ ደረሰኝ ክሸጥ ይክእል ዶ ኣይክእልን ዝብል ካለእ ኮይኑ ንሱም እውን ጠፊእዎም እዩ ኣይብልን ብደረሰኝ ክንሸይጥ ከም ዘይንክእል ግን ንሱ ደሓን ንግደፎ እም ፀገም እንተልዩ እውን ስራሕ መካየዲ ናይቲ ትካል እዩ ዝሕተት ብቲ ሕጊ ዝእዝዝ መሰረት እምበር ንዓይ እንታይ ይብሉኒ? ንምንታይ ንዓይ ማዕረ ብእሱር ይቐረብ ከምዝበሉ ኣይተረደኣኒን። ኣነ ግን ዋላ ይእሱሩኒ ኢሎ ንዓይደ ኣትዮ። ድሓር ንምንታይ ከመዘይ ገይርኩም መልሲ ሃብሉ ተተበሃሉ መልሲ ኣይሃቡን ብኣ ገይርም ጠፊእዎም። ቤት ፍርዲ ትእዝዝ ተፀሓፊ እውን ክሰምዑ ኣይ ክኣሉን ስልጣኖም ተኣማሚኖም። ደሓር ብእሱር ክቐርቡ ገይሩ ቤት ፍርዲ፤ ናይዚ ንዴት ድማ ንዓና የሳዱድና ኣለው እዩ በዝብል።

ናይዚ መግለጺ ናብቲ ትካል መግለጺ ዝምልከቶምን ዘይምልከቶምን ሰነዳት ብሓይሊ ብፖሊስ ኣፈራራራም ከይተፈራረሙ ካብ ሕጊ ወፃኢ ጎርጎርም ወሲደም ኣለው። ብሕጋዊ ኣካይዳ ሰነድ ምውሳድ ይክእሉ እዮም ማለት ጥርጣረ እንተሃልዩ ከምኡ ክገብሩ ይክእሉ እዮም ግን ቆይሮካ እተን ዝምልከታኻ ኣለሊኻ ተረኻኺብካ እዩ ዝውሳድ እምበር ኣብኡ ዝነበረ ናይ ብሓይሪ ዝተቐመጠ እውን እንተይተረፈ ገፋፊጥካ ምውሳድስ ቅንዕና ዘለዎን ሕጊ ንምክባርን እዩ ክበሃል ይትረፍ ግልፂ ናይ ሕጊ ጥሕሰት እዩ እዩ ዝብሎ ኣነ። ኣብዚ ዝሰርሐሉ ዘለኹ ሃገር (ሐዘ ኣብ ኣሜሪካ እዩ ዝህገኹ) ሓደ 10 ሰባት ቆይሩ ዘሰርሐኹም ግብሪ ዝኸፍል ነጋዳይ ክንደይናይ ከም ዝኸበር ንርእ ኣለና። እንተኺሲርካ እኳስ ከመይ ክሲርካ ኢሉ እዩ ዝሕግዝካን መፍትሒ ዘናድየልካን። ኣብ ዓድና ግን ከምኡ ገይርካ ምድጋፍ ይትረፍ ሕግን ስርዓትን ተኸቲልና ዝሰራሕናዮ ስራሕ እውን ሓነው ነው ኣቢሎም ዑና ክገብሩና እዮም ዝፅዕሩ ዘለው።

ተስፋ ዘቐርፅ እዩ። ካብ ዜሮ ተበጊሰና ኣብዚ ምብግሕናስ መንግስቲ ክድግፍን ክተባብዕን ናብ ካለእ ደረጃ ንምስግጋር ክሕግዝን እዩ ዝግባእ እምበር ከመይ ገይሩ ርኡይ ዕንቅፋት ከጋጥመና ኢልካ ክሕሰብ ይክእል። መንግስቲ ክሰምዕ ኣይክእልን እንድሕር ኢሉ ግን እንድዲ። ብደርጊ እውን እኮ ገሊኡ ብረት ኣልጊሉ ዝተቐለሰ ገሊኡ ድማ ዓዱ ገዲፉ ዝተሰደደ እኮ ዘይሰምዕ እኳ ደኣስ እንተሓቲትካ ዝወፀካ ብምንባሩ እዩ። ስለዚ ክሕሰቡሉ ኣለዎ እምበር ከምዚ ኢልካ ምቅፃል ኣሸጋጋር እዩ። ፍትሒ ካብ ምስኣን ምጥማይ ይሕሸ እዩ ዝብል ኣነ። ኩሉ ሰብ እኮ ፍትሒ ስኢና ኢሉ እዩ ዘማርር ዘሎ። ኣን ካብ ነሃተይ ንላዕሊ እቲ ከምኡ ኢሉ ዘማርር ሰብ እዩ ዘሕመንን ዓቕሊይ ዘፀበሊይን። ዋእ! ሕግን ሕግን ተኸቲልና ክንከድ እናተገደኣና እኮ ሓደ ናይ ሓደ በዓል ስልጣን ሸም ዘልዕለ ተጓይኻ ምሕጋዝ ዝረድኦ የብሉን ዝበልካዮ ድማ ወይ ሸለል ትብሎ ወይ ትጎድኦ ኢናንርኢ ዘለና። ሕጊ ብዝፈቐደሉ መሰረት ብፅቡቕ ክተኣናግድ ግን ኣይንርኣን ዘለና። በዓል ስልጣን ይኹን ማንም ዜጋ ይኹን ቦታ ሕጊ መሰረት እዩ ክኸድ ዝግባእ፤ ማንም ሰብ ትሕቲ ሕጊ እዩ ክኸን ዘለዎ። እንታይ ማለት እዩ ስልጣንካ ከለላ ገይርካ ልዕሊ ሕጊ ክትኮን ምድላይ?

ንቐፃሊ ኣብ ትግራይ ዋላ ካብ ትግራይ ወፃኢ ኣብ ዝኸነ ክፋል ኢትዮጵያ ኣብ ምንታይ ዓይነት ኢንቨስትመንት ናይ ምስታፍ ትልጫ ኣለካ?

ብዋናነት ኣብ መፍረያይ (ማንፋክቸሪንግ) ኢንዱስትሪ ከይኑ ብዙሕ ሰብ ናይ ምቕፃርን ምህርቱ ድማ ንወፃኢ ሰደድ ዝግበርን ስራሕ እዩ ክዋፈር ዝደሊ። ብዝተኸእለ ፍልይ ዝበለ ብዙሕ ዘይኣተዎ ዘፈር ክኣቱ እዩ መፅናዕቲ ዝገብር። ዓቕሚ ኣብ ዝረኹቡኩሉ ግዜ ምንም ጥርጥር ዘይብሉ ኣብ ትግራይ እዩ ኢንቨስት ክገብር። ንቲ መንእሰይ ንቲ ሓዲሽ ወለዲ ብቐፃልነት ተጠቓማይ ዝኸነሉ እንድስትሪ ኣብ

ዓድና እንተዘይፈጠርናሉ ፅልምትምት ናይ ምባል ስለ ዘሎ ብዘተኸኸለ ቀልጢፍካ ኣብ ትግራይ ሰፋሕቲ ስራሕቲ ክሰርሑ ኣለዎም ዝብል ድሌትን ተበግሶን እዩ ዘለኒ እሞ ናይ ኩሉ ግዜ ሕልመይ እዙይ ምግባር እዩ። እቲ ዝምስርቶ መፍረይይ ኢድስትሪ ንብዙሕ መንእሰይ ኣሰፊሑ ዝሕዝ ተመጋጋቢ ዝኾነ ኣናእሸተይ መፍረይታት ዘለዉዎ ክኾን እዩ ትልመይ። ከምዚታት ንምሕሳብን ንምትግባርን ግን ምቸው ሃዋህው፣ ዝተወሃሃደን ዝናብብን ህዝብን መንግስትን ክህሉ ግድን እዩ። ከምኡ ዝበለ ምቸው ሃዋህው እንተዘይሃልዩ ግን እንኳይ ፋብሪካ ንምንባር እውን ዘይትመርፀ እዩ ዝኾን፣ ለቕቕካዮ ትኸድ ማለት እዩ።

መንእሰይ ኮይንካ ገና ወዲ 35 ኢኻ ሐዚ ኣብዚ ደረጃ በዪሕኻ፤ መንእሰይ ካባኻ እንታይ ክመሃሩ ትብል?

መንእሰይ ካባይ ከውስድዎ ዝብሎ ተሞኩር፤ መጀመርታ ከም ሰብ ኩሉ ክሰርሕ ይክእል እዩ እቲ ሰባት ዝሰርሕዎ ነገር ኢልካ ምእማን እሞ ኣብታ ዘለኻዮ ዓውደ ስራሕ ዝበለፀካ ኮይንካ ክትርከብ ብነዊሑ ኣቋድካ ንተዕኡ ንምዕዋት ክይተሰላቸኻ ዋላ ውድቀት እንተተጠመካ እውን ካብቲ ውድቀትካ እናተመሃርካ ክትከድ ምክእል እዩ። ሓደ ኣብ ዘውፀኡ ስራሕ ተኸፋላይ ከይነ ተቐባሪ ክሰርሕ ዘይኮነስ ከምኡ ኣነ እውን ክሰርሕን ንባዕላይ ቆገራይ ክኾንን ይክእል እዩ ኢልካ ምሕሳብ። ምቕጻርስ ከም መሰጋገሪት ምጥቃም። ኣነ ዝገበርክዎ ነገር ከሕልፋ ዝክእል ተሞኩር እንተሃለዎት ኣዛ ካብ ተቐባሪይ ምዃን ባዕልኻ በርቲዕኻ ሰራሕኻ ቆገራይ ንምኻን ምክኣል እዩ። መንእሰይ ኩሉ ይምልከተኒ እዩ ይክእል እዩ ክብል ኣለዎ። እቲ ትምህርቲ፣ እቲ ፖለቲካን መሪሕነትን፣ እቲ ንግድን ምህፍታምን ወዘተ ይምልከተኒ እዩ ኢሉ ኣብታ ዝመረጸ ዓውደ ስራሕ ደፊሩ ኣትዮ ካብቲ ቅድሚኡ ዝፀንሐ ዝበለፀ ኮይኑ ንምውፃእ ዝፅዕርን ዝትግብርን ክኾን ኣለዎ ዝብል እዩ ዘለኒ።

ሓደ ሃፍታም እንተሃልዩ ንዕኡ እንዳመገሰካ፤ ሓደ ብሉፅ ሙሁር እንተልዩ ንዕኡ እንዳድነቕካ፣ ንፖለቲከኛ እውን ከምኡ ንዕኡ እንዳነኣድካን ኩሉ ካብኡ እናተፀበኻን ምንባር ኣይኮነን ተመራገይ፤ ዋላ እኳ ምንእኣድን ምክብባርን ብፍላይ ንዓቢይቲ መርኣያታትካ ክህሉ ዝግባእ እንተኾነ ካብኡ በለፀ ክርከብ ኣለኒ ምባል ግን ግድን ክበሃል ዘለዎ እዩ ኢሉ ይኣምን።

እቲ ናይ ትማሊ ብዝሓሸ ናይ ሎሚ እንድሕር ዘይተተኪኡ (ኣብ ፖለቲካ ጥራይ ኣይኮንኩን ምትካእ ዝብል ዘለኹ፤ ኣብ ንግዲ፣ ኣብ ፖለቲካ፣ ኣብ ኩሉ ንጥፈት ካብቲ ናይ ትማሊ ዝሓሸ እዩ ለሚ ክህሉ ዘለዎ። ንሕባሕ ዝመፅእ እውን ካብቲ ናይ ሎሚ ክበልፅ ኣለዎ፤ ምክንያቱ ብውሕዱ ካብቲ ቅድሚኡ ዝነበረ ትምህርቲ ብምርካብ ተሞኩር ብምርካብ ክበልፅ ኣለዎ። ብሓፈሻስ ናይሃተይ ግደ ኣብ ዓደይ እንታይ እዩ? ብኣየናይ መዳይ እዩ ንዓደይ ዘበርክተላ ኢሉ ክሓትትን ከተግብርን ኣለዎ ምንእሰይ እዩ ዝብል። ኣብ ወሰን ከይኑ ኣይእትወኒን ክብል ዮብሉን ምንእሰይ ኣብ ናይ ዓዱ ጉዳይ።

እዚ ስርዓት እዙይ ብዙሕ ዋጋ ዝተኸፈለሉ ስርዓት እዩ። ብፍላይ ብናትና ብናይ ተጋሩ ድማ ምርር ዝበለ እዩ እቲ ዝተኸፈለ፤ ስለዚ ክንሕብሕቦ ዝግባእ እዩ ብጥንቃቄ። ግን ካብኻ ጀሚሩ ከም ሓደ ዕወት መንእሰይ ተንፀርፅር ኣለካ፣ ምፅርፃራት እኒህ እሞ እንታይ ዓይነት ኣካይዳ ተተኸየደ ትብል ካብታ ነሃትካ ትዕዘብቲ ተበጊስካ?

እቲ ስርዓት ብፍላይ ኣብ ናይ ትግራይ እንተሪኢናዮ፤ ኣነ እኳ ብወገነይ ክሳብ ሐዚ ኢንቨስት ክገብር ኢሉ ዝጠየቅከዎ ዮብላይን፤ ኣቐዲመ ክድምድም ኣይክእልን፤ ፅቡቕ ክገጥመኒ እዩ ወይ ዕንቅፋት ክገጥመኒ እዩ ክብል ኣይክእልን፤ ከምቲ ንሰምዖን ንዕዘቦን ዘለና ግን ኩሉ እዩ ዝወፅእ ዘሎ። ቅድሚ ኩሉ እታ ህወሓት እኮ ክንደይ ፈታኒ መድረኽ ሓሊፋ ብናይ ደቂ ህዝቢ መስዋእትን መጉዳእትን ዝመፀት፣ ክንደይ ውፃእ ውረድ ሓሊፋ ካብ በረኻ ተፈቲና ዘመፀት ናይ ህዝቢ ትካል እያ እምበር ኣብ እንዳሰዋ ኣብ እንዳመሸታ ዝተመሰረተት ናይ ውሕዳት መገልገሊት እኮ ኣይኮነትን። እዙይ ኩሉ ክግንዘብ ኣለዎ! እንታይ እዩ ዝግበር ዘሎ? ንምንታይ ኣይኮነን እዚ ኩሉ ሰብ ዋላ ሓደ በዓል ሃፍቲ የማርር? ብስሩ ናይ ውልቀኦም እኮ ገይሮማ ገለ ሰባት። ዋናኡ እኮ ህዝቢ እዩ፤ ብደቂ ህዝቢ እኮ እያ ተመስሪታን ኣብዚ በዪሓን። ስለዚ እቲ ህዝቢ እዛ ውድብ ናብ ዋነኛ ክትምለስ ክገብር ኣለዎ እምበር ንዝኾነ ኣካል ኣሕሊፉ ሂሱ “ተበላሸያ” ኢሉ ኣንፀርፃሩን ኣማራፋን ክርሕቕ ኣይግባእን። ፈቲሹን ገምገሙን ባዕሉ ህዝቢ ዝኣመነሎም ዝኣምኖምን መራሕቲ ከቕምጠላ ኣለዎ። ንመራሕቲ እኮ ፍልይ ዝበለ ሓሊፋ ኣይሓተቶምን ህዝቢ ትግራይ።

ከም ኩሉ ዝረከቦ ኣይረከብን ዘለኹ እኮ እዩ ዝብል ዘሎ ዝመስለኒ። እቲ ዝግበአኒ በቲ ኣብዛ ሃገር ዘሎ ዓቕሚ ኣይተሰርሐለይን ዝብል እኮ እዩ ዝኒህዎ። ኩሉ ዋላ ከምዙይ ኢሉ እንተዘይተዛረበ እኮ ገፁ ራኢኻ፣ ዘለዉዎ መሰረተ ልምዓት ራኢኻ ትፈልግ ኢኻ። ኣየነይቲ ምንገዲ እያ ኣብ ካልኣት ክልላት ከም እኒሪኦ ተገይራ ዝተሰርሐት ኣብ ትግራይ? ኣረ መንገድስ ቀስ ኢልና እውን ንሰርሖ። ኣየናይ ፅሬት ትምህርቲ ንርኢ ኣለና ኣብ ትግራይ? ናይ ክፍሊ በዪሑ ሽሙ ዘይፅሕፍ ተመሃራይ እንዳረኣና!! ካሊእስ ቀስ ኢልካ ይሰራሕ ወለዶ እንድሕር ለሚሱ እንታይ ትገብር? መሊሰካ ኣይትጉንኦ!! በቃ እንተሓሊፋ እኮ ሓሊፋ እዩ። እሞ ድማ ናይ ሓደ ወለዶ መስናፍ ናብ ካሊእ እውን ዝተርፍ እዩ፤ ምክንያቱ ብቲ ዝለመሰ ዝህነፅ ወለዶ እውን ዕድሉ ተመሳሳሊ ስለ ዝኾነውን።

እቲ ተካሊ ትውሉዲስ ይበርስ እዩ እኮ ዘሎ። ስለዚ ኣብ ትምህርቲ ዝርአ ዘሎ ውድቀት ካብ ኩሉ ንላዕሊ ዘተሓሳስብ እዩ ከምቲ ዝዕዘቦን ዝሰምዖን ዘለኹ። እቲ መንእሰይ እኮ ኣብ ምንታይ ይውዕል ከም ዘሎ ዝተራቐቐ መፅናዕቲ እውን ኣየድልን፤ ኣብ መቐለ ከይድካ ኣብ ከፊ ሃውስ ተዘርጊሑ ትሪኦ እዩ። ደቂ ሰውኣት ከፅገሙ፣ መምህሪ ከስእኑ እኹ ንርኢ ኣለና ። ጉድኣት ኩናት ከፅገሙ መሓከሚ ከስእኑ እኮ ንርኢ ኣለና። ብዙሕ እኮ እዩ ብጥርግይ ሓገዝ መልክዕ ዝቐርብ ናባና እኳ። እንታይ ይሰራሕ ከም ዘሎ ዝድንፅዎካ እዩ። እታ ኣብ ማእኸል ሃገር ትምዝገብ ዘላ እያ ከም መዛረቢት ትለዓል፤ ንሱ ግርም ግን ብኡ ምትዕብባው የዋህነት እዩ። ካብ ትግራይ ካብኡ ዝበለፀ ለውጢ ከመፅእ ምፅግር እዩ እቲ ተመራጺ መንገዲ ብኡ ምምካሕ ኣይኮነን። እሞስ እዚታት ኮፍ ኢልካ ሪኢኻ ኣቲ ፀገማት ኣለሊኻ መፍትሒ ምምጻእ ደኣ እዩ እምበር ስቕ ኢልካ ምንፅርግርስ ካሊእ ፀገም እዩ እናወለደ ዝኸድ።

ኩሉ ዝሓተትኩዎ ሰብ የንፀርፅር እዩ። እሞ ኩሉ እንድሕር ዘንፀርፅር ድኣ ናይ ህዝቢ ሕቶ እዩ ማለት እዩ እምበር ይብል ክሓስቦ ከለኹ። ህወሓት ናይ ህዝቢ እያ ንህዝቢ እንድሕር ዘይሰሚዓ ግን ህዝቢ ዝፈጠራ ከሰብ ዝኸነት፤ ህወሓት ኣይኮነትን ንህዝቢ ፈጠራቶ ህዝቢ እዩ ንህወሓት ፈጠርዎ ሞ ዘይከኣሎ ስለ ዘየለ እዚ ህዝቢ ዝመሰሎ ከውስን እዩ ማለት እዩ። ከም ነፃተይ ድሌትም ምርጫን ግን ህወሓት ንዚ ህዝቢ ዝብሎ ዘሎ ሰሚዓ እንተግረዮትን ናይ ህዝብነታ እንተረጋገፀትን እዩ። ከምኡ እንተዘይኮይኑ ግን እቲ ውሳኔ ናይቲ ህዝቢ እዩ። ብወገነይ ግን እዛ ውድብ ንምፅባቕ ካብ ሃፍተይ ክሰብ ሂወተይ ንምክፋል ድሉው እዩ። ዝተሓተትኩዎ ነገር ንህዝቢይ ደው ክብል እዩ።